

En pipceremoni

Kanada 2013. I Saskatoon deltog jag för första gången i en pipceremoni. Att pipan och tobaken är mycket viktiga i det andliga utövandet bland urfolken i Nordamerika visste jag redan.

Detta då en person ursprungligen från Arizona och Yaquifolket men numera boende i Alaska, besökte Stockholm med anledning av en Urfolkens Dag (9 augusti), för att antal år sedan. Vi hade bokat tid för ett besök på Etnografiska med en av de ansvariga intendenterna. Under guidningen kom vi till en monter där en rad pipor låg.

Dessa var hopsatta, dvs. skaften var sammankopplade med piphuvudena, ett brott mot hur piporna skall förvaras. Gästen påpekade detta och sa också att negativa energier alstras genom att pipans manliga (skaftet) och kvinnliga (piphuvudet) delar ständigt är hopsatta och utan det röda, skyddande tyget.

Gästens starka reaktion på museets sätt att hantera piporna lämnade ett bestående intryck på mig och gav insikt om betydelsen av pipan och pipceremonier. Tyvärr så lyssnade inte intendenten på de synpunkter och råd som lämnades. Dock, några år senare då utställningen om Nordamerikas indianer flyttades till delvis omgjorda lokaler, så hade museet tagit till sig informationen och då jag senast var där, fanns piporna i ett avskärmat utrymme, där de låg utan att vara hopsatta.

Saskatoon

Åter till ceremonin i Saskatoon som skedde på universitet-campus grasmatta, i en delvis öppen tepee, den traditionella tältkåtan bland noma-

Äldsten Edward Baldhead. Foto: Lilian Mikaelsson

diserande indianer i Nordamerika. Mitt emot dörröppningen men längst bort ifrån den, satt Edward Baldhead, Elder i The One Arrow First Nation och han förrättade ceremonin tillsammans med några manliga medhjälpare. Vi övriga blev hänvisade att ta plats längs med tältduken, kvinnor och män åtskilda. Man delade ut små vattenflaskor till var och en. Vad syftet med vattnet var fick jag aldrig veta. Antagligen var det så enkelt som att om man blev törstig under ceremonin så skulle man kunna släcka sin törst utan lämna ceremonin.

Pipceremonin är bland de mest kraftfulla och heligaste riter som utförs. Att röka pipan är att koppla ihop de fysiska och andliga världarna, att återställa fred, harmoni och enhet till

världen. Pipan står för hur vi ska leva i harmoni och balans med hela skapelsen. Piphuvudet med sitt hål för skaftet, är det kvinnliga medan skaftet är det manliga. Att sammanfoga skaftet och huvudet betyder förening och balans av manliga och kvinnliga aspekter i världen. Själva tändandet av pipan betyder ett överlämnande till "Den store anden" (The great Spirit), allt upplöses och blir ett med den kosmiska en- och helheten.

Män-Kvinnor

På Elder Edwards vänstra sida satt männen och den högra satt vi kvinnor. Under stora delar av ceremonin talade Edward, ibland med de hjälpare som satt framför och vid sidan av honom. Mera ofta mässade han, men då det skedde på det egna språk-

ni i Saskatoon

ket så kan jag inte återberätta vad som sades. Olika ritualer utfördes, i vilken ordning kan jag inte minnas nu. Men en liten eld tändes i en skål som låg på ett tygstycke placerat på marken, där både helig salvia och sweetgrass brändes som offer. Elden tilläts aldrig slockna. Skålen bars runt i medsols riktning och var deltagare fick tvätta sig i röken från skålen, en symbolisk rening som även vi kvinnor fick göra. Så inleddes ceremonin.

Eldern vred pipan i olika riktningar, troligtvis i de sk. sju huvudpunkterna; de fyra riktningarna, den övre eller den andliga världen, den undre eller Moder Jord och slutligen i centrum för allt levande. Han höll piphuvudet med ena handen medan han med andra handen vred skaftet runt

piphuvudet som nav. Tobaken väl-signades innan den stoppades i pipan och tändes. Mässandet, som jag uppfattade det, riktades inte till någon speciell, men hjälparna bröt ibland in med kortare ord. Eldern puffade på pipan, vred den åt olika håll, mässade och puffade. Tanken är att röken ska nå upp till gudarna ovanför oss i skyn och så förbindas med det jordiska. Allt detta höll på en ansenlig tid. Så bars pipan runt till alla män som fick puffa på den. Kvinnorna fick nöja sig med att se på, en regel som inte tillämpas bland alla stammar.

Aterkomst

Pipan återkom så småningom till Elder Edward och skålen med rykande sweetgrass och salvia tilläts slockna. Några yngre män klev fram utanför tepeen med trummor och genomförde en trumning som kändes både glädjefull och energigivande. Pipan rensades, tygstycken stuvades ihop, liksom det tobakspaket som legat på tyget på marken. Så bars skålar runt med majs, lax och något som såg ut som blåbär. Vi fick alla ta en smakbit var. Jag uppfattade det som del av ceremonin. Samlingen upplöstes, folk reste sig och vi tackade alla Elder Edward för att vi fått delta i ceremonin, innan man strövade iväg åt olika håll.

Det finns olika sorters pipceremonier för olika ändamål. En pipa kan vara för en familj eller personlig. Särskilda pipor används vid stora ceremonier där många deltar. Stammens traditioner avgör vilken tobak som används. Beroende på syfte med ceremonin så använder man sig av symboler för att dra till sig rätta andliga energierna, då olika symboler drar till sig olika sorters energier. Oavsett olikheterna mellan olika stammar, så finns viktiga likheter; Pipan åkallar relationer till universums energi och i slutänden till Skaparen, dessa andliga och jordliga band skall ej brytas. Den ceremoni jag hade förmånen att få ta del av, var ägnad en internationell och akademisk urfolkskonferens på

Saskatchewan Universitet i Saskatoon, Kanada.

Efter ceremonin stannade jag kvar och pratade med Elder Edward Baldhead, Elder i The One Arrow First Nation som ingår i The Tribal Council i Saskatchewan. Han berättade att han vid 7 års ålder sattes på internat av kanadensiska myndigheter och tvingades stanna kvar i 13 år. Under de åren, fick han tillåtelse att en månad varje år få åka hem till sin familj. Det gjorde stort intryck då han skrattande och inte utan stolthet sa, att han inte lärde sig något under alla de åren, inte läsa, inte skriva, inte tala engelska. Han motstod försöken att bli koloniserad, något han är stolt över och har stor glädje av idag, då han har sin traditionella kunskap i behåll inom sig.

**Lilian Mikaelsson
Silbonah Sámesijdda**

Vill man veta mera

om The One Arrow First Nation så kan man gå in på:

<http://www.sktc.sk.ca/home>
Saskatoons Universitet var värd för urfolkskonferensen NAISA 2013 och genom May-Britt Öhman, Uppsala Universitet och forskningsprojektet Älvar, motstånd och Resiliens: Hållbara framtider i Sápmi och andra urfolks territorier (FORMAS 2013-2016) finansierades deltagandet.